

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Genel Kültür Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*

Yusuf Doğan¹ Hüseyin Özçakmak²

Öz

Araştırma, Türkçe öğretmeni adaylarının genel kültür düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Tarama modelinde tasarlanan araştırmanın çalışma grubu; Gazi, Hatay Mustafa Kemal ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinin eğitim fakültelerinde Türkçe eğitimi ana bilim dallarında öğrenim gören 287 öğrenciden meydana gelmektedir. Çalışmada, öğrencilerin genel kültür düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, ulusal bir radyo kanalında yayımlanan bir bilgi yarışmasında yarışmacılara sorulan açık uçlu sorulardan yararlanılmıştır. 26 açık uçlu sorudan oluşan "Genel Kültür Düzeyi Testi" çalışmanın veri toplama aracını oluşturmuştur. Sorular tarih, coğrafya, edebiyat, fen/teknoloji, ekonomi/politika, sanat ve spor olmak üzere 7 kategoride sorulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının ortalama başarılarının %48 olduğu tespit edilmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının en başarılı olduğu alanın %67,8 ile edebiyat; en başarısız olduğu alanın ise %36,2 ile ekonomi/politika olduğu belirlenmiştir. Araştırmada, üniversite bağımsız değişkenine göre, öğrencilerin genel kültür puanları açısından Gazi Üniversitesi ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesi lehine bir farkın ortaya çıktığı, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ile diğer üniversiteler arasında bir farkın oluşmadığı tespit edilmiştir. Sınıf düzeyine göre 4. sınıf öğrencilerinin; cinsiyet değişkenine göre ise erkeklerin daha başarılı olduğu saptanmıştır. Elde edilen sonuçlar, Türkçe öğretmeni adaylarının genel kültür bilgisi açısından kendilerini geliştirmeleri gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Türkçe eğitimi, Türkçe öğretmeni adayları, Genel kültür, Öğretmen yeterlilikleri

Abstract

The research aims to determine the general knowledge level of Turkish pre-service teachers. The working group of the research, which is designed as a survey research, consists of 287 students studying in Turkish education departments of the education faculties of Gazi University, Hatay Mustafa Kemal University, and Abant İzzet Baysal University. In the study, open-ended questions, which were asked to the contestants in a quiz show on a national radio channel, were used in order to determine the general knowledge level of the students. The "General Knowledge Level Test", consisting of 26 open-ended questions, is the data collection tool of the study. The questions were asked in 7 categories, which consist of history, geography, literature, science/technology, economy/politics, arts, and sports. According to the results of the research, the average success level of pre-service teachers is 48%. It was found that 67.8% of the students answered literature questions, and 36.2% of students answered economy/politics questions correctly, so the field in which students mostly succeeded is literature, and the field in which students mostly failed is economy/politics. When

* Bu çalışma, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanlığının 09.04.2020 tarih ve 21817443-050.99 sayılı onay kararıyla uygulanmıştır.

¹ Yusuf Doğan, Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, ydogan@gazi.edu.tr

² Hüseyin Özçakmak, Doç. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, h.ozcakmak@mku.edu.tr

university is taken as an independent variable, it is seen that there is a statistically meaningful difference between Gazi University and Bolu Abant İzzet Baysal University in favor of Gazi University in terms of students' general knowledge scores. There is not a statistically meaningful difference between Hatay Mustafa Kemal University and other universities. According to the grade level variable, 4th grade students are the most successful; according to the gender variable, male students are the most successful. These results show that Turkish pre-service teachers should improve themselves in terms of general knowledge.

Keywords: Turkish education, Turkish pre-service teacher, General knowledge, Teacher competencies

Giriş

Etki faktörlerinin genişliği itibarıyla bazı alanlar bir toplumun gelişmesi açısından hayati öneme sahiptir. Bu alanlardan biri de eğitimidir. Eğitimde niteliği artırmak, hem var olan sorunların çözümü hem de bireyleri ve bireylerin oluşturduğu toplumu geliştirmek ve geleceğe taşımak için gerekli olan itici gücü harekete geçirmek anlamına gelir. Sahip olduğu bu önemden dolayı eğitim, geçmişten günümüze ülkelerin üzerinde önemle durdukları bir alan olagelmıştır.

Toplumun mevcut kültürünün yeni kuşaklara aktarılması, yaratıcı ve eleştireci düşünme yeteneğinin geliştirilerek kültüre yeni değerlerin, görüşlerin katılması ve böylelikle kültürün gelişiminin sağlanması eğitim yoluyla gerçekleşir. Ekonominin gereksinim duyduğu iyi üretici, iyi tüketici davranışlarına sahip bireyler yetiştiren ve bireyin gelişimine katkıda bulunan eğitimin bu açıdan; toplumsal, siyasal, ekonomik gelişmeyi sağlama ve bireyi geliştirme gibi yönleri vardır. Eğitim sisteminin bu görevleri yerine getirmesi ise büyük ölçüde öğretmenin niteliğine bağlıdır (Senemoğlu, 1990). Sahip olduğu çok yönlü etki düşünüldüğünde öğretmenliğin, özelde eğitim sistemi genelde de bir ülke açısından çok önemli bir meslek olduğu görülmektedir. Nitelikli öğretmenlere sahip toplumların, çok zorlu dönemleri bile kısa sürede atlattıkları; o öğretmenlerin, ülkelerinin düzlüğe çıkmalarına büyük katkı sağladıkları tarih boyunca pek çok kez görülmüştür. O yüzden her ülke, öğretmenlerinin nitelikli olması için çeşitli politikalar belirleyip bunları hayata geçirmeye çalışmaktadır.

Öğretme işinin temel sorumlusu olan öğretmenin görevi, eğitimsel yaşantıları düzenlemek ve düzenlenen çevrede örnek oluşturacak biçimde yer almaktır. Hem çevreyi düzenleyen hem de çevrenin bir parçası olarak örnek oluşturan öğretmenin değerleri, tutumları, deneyimleri, kısaca davranışları; bütünüyle öğrencilerini, toplumu, meslektaşlarını ve kendi mesleki geleceğini etkiler. Doğal olarak onlardan da etkilenecek kişisel ve mesleki varlığını biçimlendirir (Bilen, 1992, s.27). Dolayısıyla iyi, nitelikli öğretmen yetiştirmek ve mevcut öğretmenlerin niteliklerini artırmak aynı zamanda eğitimin kalitesini yükseltmek anlamına gelir. Kalitesi yüksek bir eğitim-öğretim sisteminin çıktısı da buna bağlı olarak yükselecektir.

Öğretmenlik; eğitim-öğretim süreçlerinde birbirinden farklı özelliklere ve ihtiyaçlara sahip çok sayıda öğrenciye zihinsel, bedensel ve duygusal emeğin harcanması; aynı anda çok sayıda kişinin öğrenmesinin sağlanması ve bunun başka hiçbir meslekte olmadığı kadar eş zamanlı yapılması nedeniyle dünyanın en zor ve karmaşık mesleklerinden biridir (Aydın, 2018, s.2048). Bu mesleği icra eden öğretmenler; bireylerin akademik gelişimlerinin yanı sıra, onların psikolojik iyi olma hâllerini, sosyal uyum ve iletişim becerilerini de içeren tüm gelişim alanlarını, sahip oldukları insani özellik ve yeterlilikler kapsamında doğrudan etkilemektedir (TEDMEM, 2014). Bir başka yönüyle öğretmen, öğrencilerinin sonsuz ilgilerine cevap verebilmek ve bu ilgilerden faydalanarak onları daha iyi eğitebilmek için bizzat kendi ilgi alanlarını sürekli şekilde geliştirme yükümlülüğü olan kişidir (Bilir, 1998, s.38). Taşdemir'e (1996) göre de eğitim düzeyi ile toplumların gelişmişlik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğundan, öğretmenlerin eğitim sistemi içerisindeki niteliği göz ardı edilemez derecede önemlidir (Akt. Kesmez, 2016). Ayrıca öğretmenliğin, çağdaş gelişim ve meslekteki yönelimler çerçevesinde öngörülen meslek yeteneklerini de kapsadığını belirtmek gerekir. Bunlar "eğitim alanında kendini sürekli geliştirme, belirli alanlarda uzmanlaşma, zamanı ve ortamı planlama, bilgi kaynaklarından yararlanma, alanla ilgili bilgi üretme, program geliştirme, öğrenme süreçlerini yapılandırma, eğitim ortamlarını kullanma, öğrenme etkinliklerini yürütme" gibi hususları içermektedir (Alkan, Kavcar ve Sever, 1998, s.15). Görüldüğü gibi öğretmenlik, iç içe geçmiş pek çok boyutun ahenkli bir şekilde birbirini etkilediği, birey ve toplum açısından önemi yadsınamayacak bir meslektir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun (METK) 43. maddesinde "Öğretmenlik Mesleği" başlığının altındaki açıklamalarda "Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır." denilmektedir. Aynı Kanun'un 45. maddesinde de öğretmenlerin nitelikleri kısmında "Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon"la ilgili niteliklerin olması gerektiği ve bunun Millî Eğitim Bakanlığınca tespit olunacağı vurgulanmaktadır (METK, 2019). Söz konusu Kanun'da belirtilen ve öğretmen adayları ve öğretmenlerde bulunması gereken üç özelliğin "alan bilgisi, genel kültür, öğretmenlik meslek bilgisi" olduğu, alanyazındaki pek çok çalışmada da (Bilir, 2011; Çetin, 2001; Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005; DPT, 2010; Kesmez, 2016; Varış, 1973) vurgulanmaktadır. Diğer bir ifadeyle öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin, alan bilgisi ve meslekle ilgili bilgi ve becerilerin yanında bazı alanlarda da ek bilgilere gereksinimleri olmakta, onlardan geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmaları beklenmektedir (Acat, Balbağ, Demir ve Görgülü, 2005, s.28). Varış (1973, s.51) da söz konusu üç özellikten genel kültürün; küçük bilgi, olgu ve olay kategorilerinin büyük bir yapıya oturtulmasında işe yarayacağını belirtir. Bir anlamda genel kültür, sahip olunan bilgilerin daha anlamlı hâle getirilebilmesi ve bu bilgileri öğrencilerin daha rahat kavrayabilmeleri açısından önemlidir.

Alanda yapılan başka araştırmalarda da öğrencilerin, öğretmen adaylarının, öğretmenlerin ve okul idarecilerinin genel kültürün önemine dikkat çektikleri görülmektedir. Arnon ve Reichel (2007) tarafından yapılan ve ideal bir öğretmende bulunması gereken özellikleri belirlemeyi amaçlayan çalışmada öğrenciler, geniş bir genel kültür bilgisine sahip olmayı, ideal bir öğretmende bulunması gereken kişilik özellikleri arasında saymışlardır. Oktar ve Yazçayır'ın (2008) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada katılımcı öğrencilerin tümünün, etkili öğretmen özellikleri arasında genel kültür bilgisine sahip olmayı da belirttikleri görülmektedir. Başaran ve Baysal'ın (2016), fen bilgisi öğretmeni adaylarının ideal bir öğretmen hakkındaki görüşlerini tespit etmeye yönelik çalışmalarında, öğretmen adayları ideal öğretmenin yüksek düzeyde genel kültür bilgisine sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir. Çetin'in (2001) çalışmasında da öğretmen adayları, ideal öğretmenin mesleki ve akademik yeterlilikleri arasında, genel kültür bilgisiyle doğrudan ilişkilendirilebilecek "dersi açıklama" ile "konuyu zenginleştirme" yeteneğine sahip olmayı ifade etmişlerdir. Bir başka çalışmada yine öğretmen adayları, öğretmenlikle ilgili mesleki yeterlilikler arasında "genel kültür bilgisinin yeterli olması"nı belirtmişlerdir. Aynı çalışmada, genel kültür oluşturma ve geliştirme açısından önemli olan "kendini sürekli geliştirme" ve "güncel olayları takip etme", nitelikli öğretmende bulunması gereken mesleki gelişim özellikleri arasında sayılmaktadır (Taşkaya, 2012, s.290-291). Karakelle'nin (2005, s.7), lise öğretmenlerinin etkili öğretmenliği nasıl tanımladıklarıyla ilgili yaptığı araştırmada, en yüksek yüzde değerine sahip on etkili öğretmen niteliğinden üçüncüsü "kendini geliştirme" olarak tespit edilmiştir. Genel kültür, kendini geliştirmenin içerisinde ele alınabilecek boyutlardan biridir. Özkan ve Arslantaş (2013) da araştırmalarında öğretmen ve ilköğretim okulu yöneticilerinden, kendilerine verilen yedi etkili öğretmen özelliğini sıralamalarını istemişlerdir. Bu özelliklerden, genel kültür içinde ele alınabilecek bir özellik olan "mesleki yönden sürekli gelişme arzusu içinde olma" boyutu hem öğretmenler hem de yöneticiler tarafından öncelikli maddeler arasında ele alınmıştır. Yedi özellik içinde öğretmenlerin üçüncü, yöneticilerin de ikinci sırada yer verdikleri söz konusu özellik, öğretmen ve yöneticilerin birbirine en yakın sıralama ile görüşlerini belirttikleri madde olmuştur. Bu özelliği, her iki grupta yer alan katılımcıların birbirine en yakın bir sıralama ve öncelikle ele almaları öğretmenlik mesleği açısından sürekli gelişimin önemini ortaya koyması açısından önemlidir. Buna ek olarak mesleğin ilk yıllarında karşılaşılan sorunların çözümünde, sahip oldukları kişisel gelişim donanımları, göreve yeni başlayan öğretmenlere yardımcı olacaktır. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığınca "aday öğretmenler" için hazırlanan "Hoş Geldin Öğretmenim" adlı kitapta "genel kültür" alanının onların kişisel gelişimlerine katkı sağlayacağı vurgulanmaktadır (MEB, Tarihsiz, s.195). Söz konusu yayın ve araştırmalarda, genel kültür bilgisinin öğretmenlik mesleği açısından önemli olduğu; öğrenciler, öğretmen adayları, öğretmenler ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından vurgulanmaktadır. Bu vurgunun farklı boyutları üzerinde ayrıntılı olarak

durmak, öğretmenlik mesleği icra edilirken genel kültür bilgisinin üstlendiği işlevleri daha açık bir şekilde ortaya koyacaktır.

Genel Kültür

İnsanın çalıştığı alan, yaptığı iş ne olursa olsun sahip olduğu bilgi birikimi onun hem işinde hem de hayatının diğer bölümlerinde başarılı olmasını doğrudan etkiler. Bu durum, sahip olunan bilgi birikiminin hayat boyunca artırılmasını zorunlu kılar.

Genel kültür; kişinin doğup büyüdüğü çevrede dinlediklerinden, gözlemlerinden, yaptıklarından hareketle oluşmaya başlayan, örgün eğitimle birlikte okul ortamındaki ders içi ve ders dışı öğrenmelerle desteklenen ve insanın bir ömür boyu üzerine yeni bilgiler koyarak genişlettiği bir birikimdir. Atmaca (2006), genel kültürün hem kişinin her konuda geniş bilgi sahibi olmasını sağladığını hem de bu bilgiyi işleyerek dünyaya bakış açısını değiştirmesine; düşünme biçimindeki, beklentilerindeki ve tavırlarındaki kaliteyi artırmasına zemin hazırladığını belirtmekte, bu sayede de kişinin kendini dar bakış açısından kurtardığını, olayları daha geniş bir çerçeveden değerlendirdiğini vurgulamaktadır.

Genel kültürle ilgili bilgi ve becerilerin belirli bir sınırını çizmek mümkün değildir. Tarihten coğrafyaya, ekonomiden tarıma, bilim ve teknolojiye sanata, sağlıktan spora, edebiyattan matematiğe, kültürden ulaşımaya kadar pek çok alandan bilgi ve beceriler “genel kültür” bilgisine konu olabilir. Dolayısıyla genel kültür, sınırları belli olmayan bir öğrenme alanı olarak ele alınabilir.

Eski Mülkiye hocalarından Prof. Fadıl Hakkı Sur, birinci sınıf öğrencilerine “*Başarıya ulaşmak için her şeyin bir şeyini, bir şeyin her şeyini bileceksiniz.*” diye nasihatte bulunmuş. Bu söz, günümüzde insanın kendi konusunda, kendi ilgi alanında her şeyi mutlaka bilmesi, etrafta olan biteni anlayabilmek için de her şey hakkında bir şeyler bilmesinin şart olduğunu vurgulayan çok değerli bir anlatım niteliği taşımaktadır (Sabancı, 1998, s.33). Eğitim-öğretim ortamları düşünüldüğünde “*her şeyin bir şeyini bilmek*” sahip olunan genel kültür bilgisi ile ilişkilendirilebilir. Diğer bir ifadeyle farklı alanlardan bilgilere sahip olmak, bir anlamda, sahip olunan genel kültür bilgisi anlamına gelir. Kesmez (2016, s.14) de çok yönlü gelişmeyi ifade eden genel kültürün; sınıf ortamını öğrenci profili ve öğretim kazanımlarına uygun hâle getirecek becerilerle, değişme ve gelişmeleri takip etme düzeyiyle, toplumun her kesimine hitap etme gücüyle yakından ilişkili olduğunu vurgular.

Öğretmenlik Mesleğinde Genel Kültürün Yeri ve Önemi

Öğretmenlik mesleği açısından büyük öneme sahip olan genel kültür birikimi oluşturmaya, öğretmen adaylığı sürecinde de gereken önem verilmelidir. Oğuzkan (1971, s.3) *Öğretmenliğin Üç Yönü* adlı eserinde, öğretmen olmak üzere hazırlanan gençlerin bir vatandaş, dünya topluluğunun bir üyesi ve bir meslek mensubu sıfatıyla sahip olmaları gereken nitelikleri ele almaktadır. Eserde genç

öğretmenlerin, üzerlerine düşen ödev ve sorumluluklar karşısında geniş bir genel kültür, sağlam bir branş bilgisi ve yeterli bir meslek formasyonu ile yetişmelerinin şart olduğu, bu temel niteliklerin her öğretim basamağında görev yapan öğretmenler için geçerli olduğu vurgulanmaktadır. Tandoğan'a göre (1998, s.19) genel kültür; öğretmenin hizmet öncesi eğitimi sırasında edindiği, kişisel ve toplumsal yaşamında ona gerekli olan davranışları içeren, ulusal ve uluslararası yönleri bulunan bir birikimdir ve okulda toplum yaşamını öğrencilere öğreten kişi olarak öğretmenin, zengin bir genel kültüre sahip olması gerekir. Öğretmen adaylarının geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmalarının beklendiği, Şişman ve Acat (2003, s.238) tarafından da belirtilmektedir. Bu çalışmalarda, genel kültürün ulusal ve uluslararası yönlerinin olduğuna dikkat çekilmesi; bu kavramın çok boyutlu olarak ele alınmasını, öğretmen adayları ve öğretmenlerin, kendilerini her iki açıdan geliştirmelerini de gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla genel kültürü, hem süreç hem de boyut olarak sınırlarını belirlemenin zor olduğu bir kavram olarak değerlendirmek gerekir.

Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) yürüttüğü çalışmaların bazıları, içine genel kültürün de dâhil edilebileceği, öğretmen niteliklerinin yükseltilmesiyle ilgilidir. Taşkaya (2012, s.284), MEB'in bir yandan hizmet öncesi öğretmen eğitimi konusunda Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile iş birliği yaparak öğretmen adaylarının niteliğiyle ilgilendiğine, bir yandan da hizmet içi eğitim faaliyetleri ile öğretmenlerin niteliklerini yükseltmeye çalıştığına dikkat çekmektedir. MEB'in hizmet içi eğitim faaliyetleri incelendiğinde bu eğitimlerin çok farklı başlıklarda yürütüldüğü, bu kapsamda bazı branşlarda, öğretmenlerin özel alan yeterliliklerini (Braille Matematik Öğretimi, Robot Programlama gibi); tüm branşlarda ise öğretmenlerin genel yeterliliklerini (İletişim Becerileri, Sunum Teknikleri gibi) geliştirmeye yönelik kurs ve seminerlerin hayata geçirildiği görülmektedir (MEB, 2019a). Bunlardan özellikle genel yeterliliklere yönelik olarak düzenlenen kurs ve seminerlerin, öğretmenlerin genel kültürlerine katkı sağlayacağı belirtilebilir.

Öğrenmeyi kolaylaştırıcı rol üstlenen öğretmenlerin pek çok özelliğe sahip olması gerektiği alanyazında hep vurgulanan bir durumdur. Bu özellikler arasında "sınıf duvarlarını sınırlar olarak görmemek", "öğrencilerinin bir konuda kapasitelerinin elverdiği ölçüde ileri ve derinliğine gitmeleri için uyarıcı rol oynama" da yer almaktadır (Bonnstetter, 1992, s.768-769). Söz konusu bu özellikler, öğretmenin sahip olduğu genel kültür birikimiyle doğrudan ilişkilendirilebilecek ve eğitim-öğretim süreçlerinde öğretmenin işini kolaylaştıracak bir niteliğe sahiptir.

Genel kültür, bağımsız bir alan olarak değil, öğretmenin eğitim sürecindeki genel kazanımlarının bir bileşkesi şeklinde de ele alınmalıdır. Genel kültür, öğretmenlik mesleği icra edilirken bir sorunla karşılaşıldığında alan bilgisi ve pedagojik formasyon becerisine ek olarak söz konusu sorunun çözümüne katkıda bulunmaktadır. Eğitim-öğretim yeterliliklerinin ayrılmaz bir boyutunu oluşturan genel kültür bilgisi; alandaki olay ve olguların açıklanması, disiplinler arası

ilişkilerin kurulması, konunun öğretim sürecinde “bütünlük, somutluk-soyutluk, yakınlık-uzaklık, güncellik” gibi öğretim ilkelerinin hayata geçirilmesi süreçlerinde de kullanılmaktadır (Yetim ve Göktaş, 2004, s.542-543). Eğitim sürecinde her öğrenci sınıfa kendi yetenekleri, ilgileri ve kişilik özellikleriyle gelmekte; öğretmen ise kendi ders planı, konu alanı bilgisi, kişilik özellikleri, mesleğine karşı tutumu, kendisi ve öğrencileri hakkındaki algılarıyla sınıfa girmektedir. İki tarafın da hoşlanabileceği etkili bir sınıf atmosferi oluşturmak için bu iki öğenin en azından asgari düzeyde birbiriyle örtüşmesi gerekmektedir (Atıcı, 2001, s.195). Bunu sağlamada ise öncelikli görev öğretmene düşmektedir. Öğretmenin bu görevi yerine getirirken kullanabileceği araçların sayısı ve çeşidi onun bu süreçteki başarısını doğrudan etkileyecektir. Bu konuya dikkat çeken Şişman’a (1999) göre de öğretmenler, alan bilgisi ve meslekle ilgili bilgi ve becerilerin yanında bazı alanlarda ek bilgilere ihtiyaç duymakta, öğretmen adaylarının geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmaları beklenmektedir. Öğretmen sadece belirli bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olmamalı; olayları, insanı, toplumu ve dünyayı ilgilendiren birtakım sorunları görebilmeli ve bunlar için çözüm yolları düşünebilmelidir (Akt. Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005, s.221). Bunu gerçekleştirme yolunda da sahip olunan genel kültür bilgisi, öğretmenin en büyük yardımcılarında biridir.

Öğretmenin sahip olduğu genel kültür bilgisinin, ders işleme süreçlerini hangi açılardan nasıl etkileyeceği üzerinde durmakta da yarar vardır. Karaçam’a (2003) göre genel kültür bilgisi geniş olan bir öğretmen, farklı konularda zaman zaman öğrencilerine bilgi verirse ders daha çekici olmakta, konunun daha iyi anlaşılması ve hafızadaki kalıcılığı da kolaylaşmaktadır. Çetin (2001), iyi öğretmenlerin pek çok özelliğinin bulunduğu, bu özelliklerden “merak” ve “yaratıcılık”ı, öğrenim deneyimleri oluşturma sürecinde anahtar kavramlar olarak görme ve kullanmanın önemine dikkat çekmektedir. Öğrencileri meraklandırmada ve onların yaratıcılıklarını geliştirmede, öğretmenin farklı alanlardan sahip olduğu ve genel kültürle ilişkilendirilebilecek bilgileri kullanması en etkili yollardan biri olarak ele alınabilir. Kesmez’e (2016) göre de sahip olduğu genel kültür bilgisi öğretmene; alanına ait konularda farklı bakış açıları geliştirebilme, karşılaştığı problemleri çözmeye farklı disiplinlerden yararlanabilme, öğrencileri sosyal yaşamda karşılaşabilecekleri durumlara hazırlayabilme ve bütün bunlar aracılığıyla onların genel kültürlerinin gelişimine katkıda bulunabilme imkânı verir. Dilekman (2008) da sınıf yönetiminde etkili olan öğretmen özellikleri arasında öğretmenin sahip olduğu bilgi, beceri, tutum ve davranışlara dikkat çekmektedir. Bu anlamda, sahip olunan bilgi ve beceri içerisinde yer alan “genel kültür” bilgisi öğretmenin hem dersini anlatmasında hem de sınıfı yönetmesinde ona katkı sağlayacak bir unsur olarak değerlendirilebilir. Ortaya konulan bu değerlendirmelerden hareketle, genel kültür sayesinde olayların daha kapsamlı ve farklı açılardan ele alınabileceği söylenebilir. Yani genel kültür sadece ders işleme süreçlerini zenginleştirmekle kalmaz; öğrencilerin, olaylara farklı açılardan yaklaşabilmelerini de mümkün kılar. Bu ise hem öğrencilerin hayata

hazırlanması hem onlarda hayat boyu öğrenme kültürünün oluşmasının ve gelişmesinin sağlanması hem de okulun, toplum hayatı açısından işlevlerini yerine getirmesi anlamına gelmektedir.

Farklı branşlar göz önünde bulundurulduğunda işlenecek konunun herhangi bir yönünün, sahip olunan genel kültür dairesinin içinden seçilecek bir bilgi ile ilişkilendirilmesi; öğrencilerin dikkatlerinin konuya çekilmesi, ele alınacak konunun somutlaştırılması, verilecek örneklerin çeşitlendirilmesi, daha önce üzerinde durulan konularla bağlantı kurulması gibi pek çok imkânı öğretmenin hizmetine sunabilir. Geniş bir genel kültür bilgisine sahip bir öğretmen ayrıca, öğrencilerine, gelecekteki hayatları açısından da model olma görevini dolaylı bir biçimde de olsa yerine getirir. Öğretmenin vereceği örnekler, yapacağı açıklamalar; gelecekte hangi mesleğe sahip olurlarsa olsunlar öğrencilere, “genel kültür”ün önemini vurgulama ve hayat boyu öğrenmenin gerekliliğini ortaya koyma açısından da yol gösterecektir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki (TDÖP) açıklamalar incelendiğinde genel kültürün, eğitim-öğretim faaliyetlerindeki öneminin örtük bir biçimde ele alındığı görülür. TDÖP’de, öğretim programlarının “üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş” bir yapıda hazırlandığı belirtilmektedir (MEB, 2019b, s.3). Bunlardan özellikle “anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlama, önceki öğrenmelerle ilişkilendirme, diğer disiplinler ve günlük hayatla bütünleştirme” boyutları, ders işleme süreçlerinin çeşitli yollarla zenginleştirilmesiyle daha rahat hayata geçirilebilir. Bunu sağlamanın en temel yollarından biri ise öğretmenin, sahip olduğu alan bilgisini destekleyecek, bu bilgilerin sunumunu, anlaşılmasını kolaylaştıracak, zengin bir genel kültür bilgisine sahip olmaktır. TDÖP’de yer alan temalar “Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Birey ve Toplum, Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Zaman ve Mekân, Duygular, Doğa ve Evren, Sanat, Vatandaşlık, Çocuk Dünyası” şeklindedir. Bu temalarla ilgili konu önerileri de incelendiğinde Türkçe derslerinde, geniş bir yelpazede pek çok konunun ele alınabileceği söylenebilir. Dolayısıyla öğretmenin çok farklı alanlardan bilgiler içeren genel kültür bilgisine sahip olması Öğretim Programı açısından da bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

TDÖP’ye ek olarak, Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecindeki paydaşlara temel referans kaynak olarak sunulan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”ni, öğretmenlerin sahip olması gereken genel kültür açısından ele almakta yarar vardır. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’nin; öğretmenlerin kendi yetkinlik düzeylerini ve geliştirilmesi gereken yönlerini belirlemede, öğretmen adayı yetiştiren yükseköğretim kurumlarının öğretim programlarının düzenlenmesinde, öğretmenlerin mesleğe kabul ve adaylık süreçlerinde, mesleki gelişim ihtiyaçlarının tespit edilmesinde ve bunların giderilmesine yönelik çalışmaların

planlanmasında, öğretmenlerin performanslarının değerlendirilmesinde, kariyerlerini geliştirmelerinde ve öğretmenlik mesleğinin statüsünün güçlendirilmesine yönelik çalışmalarda kullanılabileceği belirtilmektedir (MEB, 2017, s.9). “Mesleki Bilgi”, “Mesleki Beceri” ve “Tutum ve Değerler” yeterlik alanları şeklinde düzenlenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri içerisinde “genel kültür”e açıkça temas edilmese de yeterlikler ile yeterlik göstergelerinin pek çoğu “genel kültür”le doğrudan ilişkilendirilebilir. Bu ilişkilendirmeyi somut olarak ortaya koymak için yeterlik alanları ile yeterliklere kısaca temas etmekte yarar vardır.

Mesleki Bilgi yeterlik alanında “A1. Alan Bilgisi, A2. Alan Eğitimi Bilgisi, A3. Mevzuat Bilgisi” olmak üzere üç yeterlik; *Mesleki Beceri* yeterlik alanında “B1. Eğitim Öğretimi Planlama, B2. Öğrenme Ortamı Oluşturma, B3. Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme, B4. Ölçme ve Değerlendirme” olmak üzere dört yeterlik; *Tutum ve Değerler* yeterlik alanında “C1. Millî, Manevi ve Evrensel Değerler; C2. Öğrenciye Yaklaşım; C3. İletişim ve İş Birliği; C4. Kişisel ve Mesleki Gelişim” olmak üzere dört yeterlik, toplamda da on bir yeterlik bulunmaktadır. Bu yeterlikler incelendiğinde aşağıdaki yeterlik göstergelerinin “genel kültür” ile rahatlıkla ilişkilendirilebileceği görülür:

A1.3. Alanı ile ilgili temel bilgi ve veri kaynaklarını sınıflandırır.

A2.3. Öğrencilerin gelişim ve öğrenme özelliklerine ilişkin bilgisini öğretim süreçleri ile ilişkilendirir.

A3.1. Vatandaş olarak bireysel hak ve sorumluluklarını açıklar.

B1.4. Öğretim sürecini planlarken millî ve manevi değerleri dikkate alır.

B2.6. Öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirici öğrenme ortamları oluşturur.

B3.4. Derslerini öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirir.

C1.4. Doğal çevre ile tarihsel ve kültürel mirasın korunmasına duyarlıdır.

C2.3. Öğrencilerin kişisel gelişimini ve geleceğini planlamalarında rehberlik yapar.

C4.3. Kişisel ve mesleki yönden kendisini geliştirmeye yönelik faaliyetlerde bulunur (MEB, 2017, s.13-16).

TDÖP ve Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’nde yer alan açıklamalardan hareketle hem öğretmen adaylarının eğitim süreçlerinde hem de mesleğini icra eden öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik çalışmalarda genel kültüre ayrı bir önem verilmesinin yararlı olacağı ve bunun da gerekli olduğu görülmektedir.

Eğitim-öğretim faaliyetleri sürecinde pek çok açıdan öneme sahip olan genel kültür birikiminin oluşturulması ve geliştirilmesi için öğretmenlerin bazı sorumluluklarının bulunduğunu da belirtmek gerekir. Akyıldız’a (1989, s.45) göre eğitim kurumlarındaki uygulamalar öğretmenin iki farklı rol üstlendiğini göstermekte olup bunlardan biri, öğretmenin diplomasını alır almaz sistemli

öğrenmesini sonlandırması diğeri ise öğreticinin sistemli öğrenmesinin okulu bitirdiğinde başlamasıdır. Modern öğretmenin, üniversitede aldığı eğitime, öğretmenliğe hazırlık eğitimi olarak bakması, öğrenmesini sürdürmesi gerekir. Yani üniversite öğrenimiyle başlayan öğrenme süreci mezun olup göreve başladıktan sonra da meslek hayatı boyunca devam etmelidir. Bu husus “hayat boyu öğrenme” olarak adlandırılan ve önemi her geçen gün artan yaklaşımın, toplumların geleceğini şekillendirmesindeki işlevini açıkça ortaya koymaktadır.

Öğretmenlik, hem hizmet öncesi hem de göreve başladıktan sonra hizmet sırasında mesleği icra eden kişilerin kendilerini sürekli olarak geliştirmelerini zorunlu kılan bir meslektir. Sarıhan (2007) öğretmenlerin, mesleğin her aşamasında yeni şeyler öğrenmeleri ve bu kapsamda kendilerini geliştirmek için bilinçli bir çaba içinde olmaları gerektiğini, değişime ve olgunlaşmaya kapalı öğretmenlerin meslekte başarılı olamayacaklarını belirtmektedir. Bu açıdan bakıldığında hem öğretmen adaylarının hem de öğretmenlerin, mesleğin gerektirdiği alanların hepsinde kendilerini sürekli olarak geliştirmeleri ve böylece öğrencilerinin geleceklerini inşa sürecinde sorumluluklarını layıkıyla yerine getirmeleri gerekir. Kömürcüoğlu (1982) da öğretmenin, öğrencilerini yetiştirme yolunda, her gün kendisiyle yarışması, okuyup kendini sürekli yenilemesi ve böylece toplum içindeki saygınlığını kendisinin oluşturmasının bir gereklilik olduğunu vurgulamaktadır. Demek ki öğretmenin kendini geliştirmesi; mesleğini icra etmede, öğrencilerini geleceğe hazırlamada ve toplum içindeki saygınlığını oluşturmada son derece önemli bir konu olarak değerlendirilmelidir.

Yapılan araştırmaların sonuçları ve alanyazındaki bilgiler birlikte ele alındığında; öğretmenlerin, sınıf içindeki eğitim-öğretim faaliyetlerini verimli hâle getirebilmek, öğrencileri hayata hazırlamak ve hayatta karşılaşılabilecekleri sorunları çözmeye onlara yardımcı olmak; onları, hayat boyu öğrenmenin önemini kavramış ve bunu bir hayat tarzı hâline getirmiş bireyler olarak yetiştirmek açısından genel kültür bilgisinin önemli olduğu ifade edilebilir. Öğrenciler birer yetişkin hâline gelip sahip oldukları bu özelliklerle çevrelerine model oldukları zaman, öğretmenin önemli bir parçası olduğu eğitim sistemindeki nihai amaçlara ulaşılacağı söylenebilir.

Öğretmenlerde bulunması gereken özellikler arasında “genel kültür” bilgisine sahip olma, hem Millî Eğitim Temel Kanunu’nda hem de konuyla ilgili akademik çalışmalarda belirtilmektedir. Bu durum, konunun öğretmen yetiştirme sürecinde de ele alınmasını gerektirmektedir. Bununla birlikte alanyazında, genelde tüm öğretmen adaylarının özelde de Türkçe öğretmeni adaylarının genel kültür düzeylerini ele alan çalışmaları sınırlı olması, bu araştırmanın hareket noktasını oluşturmuştur.

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının tarih, coğrafya, edebiyat, fen/teknoloji, ekonomi/politika, sanat ve spor alanlarındaki genel kültür düzeylerini çeşitli değişkenler açısından belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevaplar aranmıştır.

Alt problemler

1. Türkçe öğretmeni adaylarının genel kültür puanlarının alanlara göre dağılımları nasıldır?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının genel kültür puanları arasında üniversite değişkenine göre istatistiksel olarak bir fark var mıdır?
3. Türkçe öğretmeni adaylarının genel kültür puanları arasında sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak bir fark var mıdır?
4. Türkçe öğretmeni adaylarının genel kültür puanları arasında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak bir fark var mıdır?

Yöntem

Araştırma, Türkçe öğretmeni adaylarının genel kültür düzeylerini herhangi bir müdahale olmaksızın tespit etmeyi amaçladığı için tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modeli, “geçmişte ya da hâlen var olan bir durumun var olduğu şekliyle betimlenmesini amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2012). Tarama çalışmalarının gayesi, zaman içinde oluşan değişimleri veya belli bir durumun iç yüzünü ortaya çıkarmaktır (Christensen, Johnson ve Turner, 2015, s.368). Bu araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının genel kültür düzeyleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu Gazi Üniversitesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinin Eğitim Fakültelerinde Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dallarında öğrenim gören 287 öğrenciden meydana gelmektedir. Uygulamaya katılan öğrencilerin dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1. Çalışma Grubunun Üniversite ve Sınıf Seviyesine Göre Dağılımı

Üniversite	3. Sınıf	4. Sınıf	Toplam	%
Gazi Üniversitesi	71	26	97	33,8
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	43	50	93	32,4
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	58	39	97	33,8
Toplam	172	115	287	100,0

Tablo 1'e göre çalışma, 3 üniversitede 172'si üçüncü sınıf ve 115'i dördüncü sınıf öğrencisi olan 287 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılanların 187'sini kadın 100'ünü ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada, öğrencilerin genel kültür düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, ulusal bir radyo kanalında yayımlanan bir bilgi yarışmasında yarışmacılara sorulan açık uçlu sorulardan yararlanılmıştır. Öncelikle, bilgi yarışmasında yayınlanan bütün bölümler dinlenerek deşifre edilmiştir. Yazıya geçirilen sorular araştırmacılar tarafından kategorize edilerek ilgili oldukları alanlara göre ayrılmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan sınıflama sonucunda sorular için “tarih, coğrafya, edebiyat, fen/teknoloji, ekonomi/politika, sanat ve spor” olmak üzere 7 kategori belirlenmiştir.

Yarışma sorularının sayıca fazla olması nedeniyle öğrencilere yöneltilecek test için soru seçimi yapılmıştır. Sorular belirlenirken 7 kategori temel alınmış, Türkiye ve dünya ile ilgili soruların testte dengeli bir şekilde dağılmasına dikkat edilmiştir. Araştırmacılar tarafından taslak hâline getirilen, 6’sı tarih, 6’sı coğrafya, 8’i edebiyat, 7’si fen/teknoloji, 6’sı ekonomi/politika, 6’sı sanat ve 6’sı spor alanında olmak üzere toplam 45 sorudan meydana gelen “Genel Kültür Düzeyi Testi” uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan bu soruları; amacına uygunluk ve anlaşılabilirlik açılarından 1 ile 5 arasında puanlamaları istenmiştir. Uzmanlardan gelen dönütler sonrasında, tarih alanında 5, coğrafya alanında 5, edebiyat alanında 3, fen/teknoloji alanında 4, ekonomi/politika alanında 4, sanat alanında 3 ve spor alanında 2 olmak üzere toplam 26 açık uçlu sorudan oluşan “Genel Kültür Düzeyi Testi” oluşturulmuştur. Genel Kültür Düzeyi Testi’nde yer alan soruların alanlara göre dağılımı ve cevapları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Genel Kültür Testi’nde Yer Alan Sorular ve Cevapları

Soru Kategorisi	Sorular	Cevaplar
Tarih	• Kıbrıs Barış Harekâtı hangi yıl gerçekleştirilmiştir?	• 1974
	• Atatürk’ün Askerî İdadî’de eğitim gördüğü Makedonya şehri hangisidir?	• Manastır
	• 1986 yılında patlayan Çernobil Nükleer Santrali hangi ülkededir?	• Ukrayna
	• Bosna Savaşı’nda yıkılan ve sonradan yeniden inşa edilen Osmanlı’dan kalma tarihî köprünün adı nedir?	• Mostar
	• 1939’da Almanya’nın Polonya’yı işgali ile başlayan savaş hangisidir?	• II. Dünya Savaşı
Coğrafya	• Tarihî ve kültürel mirası İlisu Barajı’nın suları altında kalma tehlikesi bulunan Batman ilçesi hangisidir?	• Hasankeyf
	• İstanbul’la birlikte hangi ilin hem Asya’da hem Avrupa’da toprakları bulunur?	• Çanakkale
	• Kanada’nın başkenti neresidir?	• Ottawa
	• Dünya üzerinde bilinen en derin nokta olan Büyük Okyanus’taki çukurun adı nedir?	• Mariana
	• Güneş ışınlarının ekvatora dik geldiği günlerde oluşan gün-gece eşitliğine ne ad verilir?	• Ekinoks

Edebiyat	<ul style="list-style-type: none"> • Akşam Güneşi, Acımak ve Çalığı romanlarının yazarı kimdir? • Vadideki Zambak ve Goriot Baba'nın yazarı olan Fransız edebiyatçı kimdir? • Ana, Ayak Takımı Arasında, Benim Üniversitelerim gibi eserlerin Rus yazarı kimdir? 	<ul style="list-style-type: none"> • Reşat Nuri Güntekin • Balzac • Maksim Gorki
Fen/Teknoloji	<ul style="list-style-type: none"> • Depremlerin aletsel büyüklüklerini ve sarsıntı oranını belirleyen ölçüm birimi nedir? • Altın aramada kullanılması tepkilere yol açan zehirli bileşiğin adı nedir? • Yeşil bitkilerin ışık enerjisi kullanarak organik moleküller üretmesine ne ad verilir? • Kumaş ve elbiseleri haşerelere karşı korumak için kullanılan beyaz renkli hidrokarbonun adı nedir? 	<ul style="list-style-type: none"> • Richter • Siyanür • Fotosentez • Naftalin
Ekonomi/Politika	<ul style="list-style-type: none"> • Küba Devlet Başkanlığı görevini 2008 yılında kardeşine devreden lider kimdir? • Ulusal paranın diğer ulusal paralar karşısında değerinin düşürülmesine ne ad verilir? • Türkiye Cumhuriyeti'nin 2. Cumhurbaşkanı kimdir? • Yunanistan'ın Euro'ya geçmeden önceki para birimi nedir? 	<ul style="list-style-type: none"> • Fidel Castro • Devalüasyon • İsmet İnönü • Drahmi
Sanat	<ul style="list-style-type: none"> • Mimar Sinan'ın "ustalık eserim" diye tanımladığı cami hangisidir? • İnsanın baş, boyun ve omuz kısmını gösteren heykele ne ad verilir? • Üstünde bir başparmak deliği bulunan ressamların boya karıştırmak için kullandıkları nesneye ne ad verilir? 	<ul style="list-style-type: none"> • Selimiye Camii • Büst • Palet
Spor	<ul style="list-style-type: none"> • Yağlı güreşte pehlivanları yüksek sesle izleyicilere tanıtan ve dua okuyarak onları alana süren kimseye ne ad verilir? • Satrançta L biçiminde hareket edebilen taş hangisidir? 	<ul style="list-style-type: none"> • Cazgır • At

Son hâli verilen test maddeleri, 3 üniversitenin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümlerinin Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dallarında öğrenim gören 287 gönüllü öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilere süre konusunda herhangi bir sınırlama getirilmemiş, öğrenciler uygulama kâğıtlarına sadece üniversite, sınıf ve cinsiyet bilgilerini eklemişlerdir.

Öğrencilerin genel kültür sorularına vermiş oldukları cevaplar, doğruluk açısından değerlendirilmiş, doğru olarak cevaplanan sorular "1", yanlış cevap verilen veya boş bırakılan sorular "0" olarak kodlanmıştır. Buna göre, testin tümünü doğru cevaplayan bir öğrencinin testten alabileceği maksimum puan 26 olmuştur. Öğrenci kâğıtlarının puanlanmasında, yapılan hataları en aza indirmek amacıyla, bir araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar diğer araştırmacı tarafından

yeniden kodlanarak hatalar düzeltilmiştir. Böylelikle kodlayıcı kaynaklı hataların minimum düzeye çekilerek kodlama güvenilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

Çalışmada, öğrenci kâğıtlarından elde edilen veriler SPSS 20.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin parametrik olup olmadığı iki aşamada test edilmiştir. İlk olarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Öğrencilerin 26 soruya vermiş oldukları cevapların toplam ortalamaları üzerinden gerçekleştirilen Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda ($p>.05$) verilerin normal dağıldığı belirlenmiştir. Parametrik analiz yapabilmek için gerekli olan bir diğer koşul da verilerin eşit varyansa sahip olup olmadığının tespit edilmesidir. Bu amaçla yapılan Levene testi sonucunda varyansların eşit olduğu doğrulanmıştır ($p>.05$). Normallik testi ve varyans analizi sonuçları, veriler üzerinde parametrik analizler yapılabileceğini göstermiştir. Veriler üzerinde parametrik analizlerden olan ANOVA ve Bağımsız T-Testleri uygulanmıştır.

Bulgular

Bulgular kısmında, öğrencilerin doğru cevap ortalamalarını ortaya koyan genel tablo, alanlara göre (soru türleri) başarılarını gösteren tablo ile en başarılı ve en başarısız oldukları 5 soruyu özetleyen betimsel tablolar bulunmaktadır. Bunların yanı sıra öğrenci başarılarının üniversite, sınıf ve cinsiyet bağımsız değişkenlerine göre değişip değişmediğini ifade eden istatistiksel tablolara yer verilmiştir.

Betimsel Tablolar

Tablo 3. Soruların Puan Dağılımları

Sorular	X	Ss
1. Kıbrıs Barış Harekâtı hangi yıl gerçekleştirilmiştir?	,4495	,49831
2. Atatürk'ün Askerî İdadî' de eğitim gördüğü Makedonya şehri hangisidir?	,2544	,43626
3. 1986 yılında patlayan Çernobil Nükleer Santrali hangi ülkededir?	,4774	,50036
4. Bosna Savaşı'nda yıkılan ve sonradan yeniden inşa edilen Osmanlı'dan kalma tarihî köprüünün adı nedir?	,6063	,48943
5. 1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgali ile başlayan savaş hangisidir?	,8502	,35752
6. Tarihî ve kültürel mirası Ilısu Barajı'nın suları altında kalma tehlikesi bulunan Batman ilçesi hangisidir?	,4878	,50072
7. İstanbul'la birlikte hangi ilin hem Asya'da hem Avrupa'da toprakları bulunur?	,3171	,46615
8. Kanada'nın başkenti neresidir?	,2021	,40226
9. Dünya üzerinde bilinen en derin nokta olan Büyük Okyanus'taki çukurun adı nedir?	,2578	,43821
10. Güneş ışınlarının ekvatora dik geldiği günlerde oluşan gün-gece eşitliğine ne ad verilir?	,8676	,33952
11. Akşam Güneşi, Acımak ve Çalığışu romanlarının yazarı kimdir?	,8188	,38584

12. Depremlerin aletsel büyüklüklerini ve sarsıntı oranını belirleyen ölçüm birimi nedir?	,0976	,29724
13. Altın aramada kullanılması tepkilere yol açan zehirli bileşiğin adı nedir?	,2230	,41698
14. Vadideki Zambak ve Goriot Baba'nın yazarı olan Fransız edebiyatçı kimdir?	,8049	,39699
15. Ana, Ayak Takımı Arasında, Benim Üniversitelerim gibi eserlerin Rus yazarı kimdir?	,4111	,49290
16. Yeşil bitkilerin ışık enerjisi kullanarak organik moleküller üretmesine ne ad verilir?	,7840	,41225
17. Kumaş ve elbiseleri haşerelere karşı korumak için kullanılan beyaz renkli hidrokarbonun adı nedir?	,5749	,49522
18. Küba Devlet Başkanlığı görevini 2008 yılında kardeşine devreden lider kimdir?	,3345	,47264
19. Ulusal paranın diğer ulusal paralar karşısında değerinin düşürülmesine ne ad verilir?	,2613	,44012
20. Türkiye Cumhuriyeti'nin 2. Cumhurbaşkanı kimdir?	,8293	,37693
21. Mimar Sinan'ın "ustalık eserim" diye tanımladığı cami hangisidir?	,7387	,44012
22. Yunanistan'ın Euro'ya geçmeden önceki para birimi nedir?	,0209	,14332
23. İnsanın baş, boyun ve omuz kısmını gösteren heykele ne ad verilir?	,4355	,49669
24. Üstünde bir başparmak deliği bulunan ressamların boya karıştırmak için kullandıkları nesneye ne ad verilir?	,5505	,49831
25. Yağlı güreşte pehlivanları yüksek sesle izleyicilere tanıtan ve dua okuyarak onları alana süren kimseye ne ad verilir?	,1394	,34694
26. Satrançta L biçiminde hareket edebilen taş hangisidir?	,7003	,45891

Tablo 3 incelendiğinde, soruların doğru cevaplanma ortalamalarının 0,0209 ile 0,8676 arasında değiştiği görülmektedir. Soru başına alınabilecek puanın en fazla 1.000 olduğu göz önüne alındığında, öğrencilerin en başarısız olunan soruyu yaklaşık %2,1 oranında, en başarılı olunan soruyu ise yaklaşık %87 oranında doğru cevapladıkları anlaşılmaktadır. Genel kültür sorularında öğrencilerin alanlara göre başarı dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Soru Türlerine Göre Öğrencilerin Başarı Puanlarının Dağılımı

Soru Türleri	Soru Sayısı	Doğru Cevap Sayısı		Ortalama	Başarı %
		Minimum	Maksimum		
Edebiyat	3	,00	3,00	2,03	67,8
Sanat	3	,00	3,00	1,72	57,5
Tarih	5	,00	5,00	2,64	52,8
Coğrafya	5	,00	5,00	2,13	42,6
Fen ve Teknoloji	4	,00	4,00	1,68	42,0
Spor	2	,00	2,00	0,84	42,0

Ekonomi/Politika	4	,00	4,00	1,45	36,2
Toplam Puan	26	3,00	23,00	12,50	48,0

Tablo 4'e göre, öğrenci cevaplarına bütün alanlarda sorulan sorular açısından bakıldığında, öğrencilerin soruların en az 3'ünü en fazla ise 23'ünü doğru cevapladıkları; Genel Kültür Testi'nden aldıkları puan ortalamasının 12,50 olduğu, bunun %48 oranında bir başarıya denk olduğu anlaşılmaktadır. Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı öğrencileri için en başarılı olunan alanın %67,8 ile edebiyat; en başarısız olunan alanın ise %36,2 ile ekonomi/politika olduğu tabloda görülmektedir.

Genel Kültür Testi soru bazında ele alındığında Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı öğrencilerinin en başarılı olduğu sorular aşağıdaki şekilde ortaya çıkmıştır:

Tablo 5. Öğrencilerin En Başarılı Olduğu 5 Soru

	Sorular	Soru Türü	Başarı %
1.	Güneş ışınlarının ekvatora dik geldiği günlerde oluşan gün-gece eşitliğine ne ad verilir?	Coğrafya	86,8
2.	1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgali ile başlayan savaş hangisidir?	Tarih	85,0
3.	Türkiye Cumhuriyeti'nin 2. Cumhurbaşkanı kimdir?	Ekonomi/Politika	82,9
4.	Akşam Güneşi, Acımak ve Çalıkuşu romanlarının yazarı kimdir?	Edebiyat	81,9
5.	Vadideki Zambak ve Goriot Baba'nın yazarı olan Fransız edebiyatçı kimdir?	Edebiyat	80,5

Tablo 5'e göre en başarılı olunan soru %86,8 oranı ile "Güneş ışınlarının ekvatora dik geldiği günlerde oluşan gün-gece eşitliğine ne ad verilir?" şeklindeki coğrafya sorusudur. Ayrıca yüksek oranda doğru olarak cevaplanan 5 soru içinde edebiyat alanından 2 sorunun yer alması, öğrencilerin genel kültür bilgileri içinde edebiyatın ağırlığını göstermektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin En Başarısız Olduğu 5 Soru

	Sorular	Soru Türü	Başarı %
1.	Yunanistan'ın Euro'ya geçmeden önceki para birimi nedir?	Ekonomi/Politika	2,1
2.	Depremlerin aletsel büyüklüklerini ve sarsıntı oranını belirleyen ölçüm birimi nedir?	Fen/Teknoloji	9,8
3.	Yağlı güreşte pehlivanları yüksek sesle izleyicilere tanıtan ve dua okuyarak onları alana süren kimseye ne ad verilir?	Spor	13,9
4.	Kanada'nın başkenti neresidir?	Coğrafya	20,2
5.	Altın aramada kullanılması tepkilere yol açan zehirli bileşiğin adı nedir?	Fen/Teknoloji	22,3

Tablo 6 incelendiğinde, en başarısız olunan sorunun %2,1 ile “Yunanistan’ın Euro’ya geçmeden önceki para birimi nedir?” şeklindeki ekonomi/politika sorusu olduğu görülmektedir. Tablo genel olarak ele alındığında, fen/teknoloji sorularının Türkçe öğretmeni adayı öğrencileri zorladığı anlaşılmaktadır.

Bağımsız Değişkenler

Bu kısımda Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı öğrencilerinin Genel Kültür Testi kapsamında aldıkları toplam puanlar; *üniversite*, *sınıf* ve *cinsiyet* bağımsız değişkenleri açısından analiz edilmiştir.

Tablo 7. Öğrenci Puanlarının Üniversite Değişkenine Göre Analizi – ANOVA Testi

		K. T.	Sd	K. O	F	p
Tarih	Gruplar Arası	31,461	2	15,730	9,779	,000
	Grup İçi	456,853	284	1,609		
	Toplam	488,314	286			
Coğrafya	Gruplar Arası	3,477	2	1,739	1,308	,272
	Grup İçi	377,491	284	1,329		
	Toplam	380,969	286			
Edebiyat	Gruplar Arası	,332	2	,166	,239	,787
	Grup İçi	197,319	284	,695		
	Toplam	197,652	286			
Fen/Teknoloji	Gruplar Arası	7,641	2	3,821	4,660	,010
	Grup İçi	232,867	284	,820		
	Toplam	240,509	286			
Ekonomi	Gruplar Arası	,697	2	,349	,471	,625
	Grup İçi	210,215	284	,740		
	Toplam	210,913	286			
Sanat	Gruplar Arası	8,492	2	4,246	4,967	,008
	Grup İçi	242,762	284	,855		
	Toplam	251,254	286			
Spor	Gruplar Arası	,040	2	,020	,054	,948
	Grup İçi	104,588	284	,368		
	Toplam	104,627	286			
Toplam Puanlar	Gruplar Arası	114,081	2	57,040	4,160	,017
	Grup İçi	3893,661	284	13,710		
	Toplam	4007,742	286			

Tablo 7 gözden geçirildiğinde, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı öğrencilerinin toplam genel kültür puanları arasında üniversite bağımsız değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin tarih, fen/teknoloji ve sanat alanlarındaki puanları açısından üniversiteler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Oluşan bu farkların hangi üniversiteler lehine olduğunu belirlemek için Post-Hoc testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Gruplar Arası Farkı Belirlemek için Yapılan Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar			Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata
Tarih	Gazi	Hatay Mustafa Kemal	,55559*	,18407
		Bolu	,78351*	,18212
	Bolu	Hatay Mustafa Kemal	-,22791	,18407
Fen Teknoloji	Gazi	Hatay Mustafa Kemal	,35883*	,13141
		Bolu	,32990*	,13002
	Bolu	Hatay Mustafa Kemal	,02893	,13141
Sanat	Gazi	Hatay Mustafa Kemal	,30285	,13418
		Bolu	,40206*	,13276
	Bolu	Hatay Mustafa Kemal	-,09921	,13418
Toplam Puan	Gazi	Hatay Mustafa Kemal	,96475	,53737
		Bolu	1,51546*	,53168
	Bolu	Hatay Mustafa Kemal	-,55071	,53737

Tablo 8'e göre, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı öğrencilerinin puanları arasında tarih alanında ortaya çıkan fark Gazi Üniversitesi ile Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesi lehine, Gazi Üniversitesi ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesi lehinedir. Fen/Teknoloji alanında ortaya çıkan fark Gazi Üniversitesi ile Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesi lehine, Gazi Üniversitesi ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesi lehinedir. Sanat alanında ortaya çıkan fark, Gazi Üniversitesi ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi arasında, Gazi Üniversitesi lehinedir. Toplam puanlar açısından ise üniversiteler arasında ortaya çıkan fark, Gazi Üniversitesi ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi arasında, Gazi Üniversitesi lehinedir.

Tablo 9. Genel Kültür Puanlarının Alanlara Göre Sınıf Düzeyi Açısından Analizi

	Sınıf	N	X	Ss	t	sd	p
Tarih	3.Sınıf	172	2,4826	1,2999	-2,4810	285	0,014
	4.Sınıf	115	2,8696	1,2877			
Coğrafya	3.Sınıf	172	2,0174	1,1470	-2,0760	285	0,039
	4.Sınıf	115	2,3043	1,1484			
Edebiyat	3.Sınıf	172	2,0698	0,8135	0,8700	285	0,385
	4.Sınıf	115	1,9826	0,8582			
Fen/Teknoloji	3.Sınıf	172	1,6744	0,8976	-0,1130	285	0,910
	4.Sınıf	115	1,6870	0,9493			
Ekonomi/Politika	3.Sınıf	172	1,3663	0,8649	-1,9320	285	0,054
	4.Sınıf	115	1,5652	0,8391			
Sanat	3.Sınıf	172	1,6977	0,9437	-0,5980	285	0,551
	4.Sınıf	115	1,7652	0,9303			
Spor	3.Sınıf	172	0,8140	0,5725	-0,8820	285	0,378
	4.Sınıf	115	0,8783	0,6509			

Tablo 9 incelendiğinde, 3 ve 4. sınıflar arasında tarih, coğrafya ve ekonomi/politika alanları bakımından istatistiksel bir fark olduğu görülmektedir. Tarih, coğrafya ve ekonomi/politika alanlarında ortaya çıkan bu farkın 4. sınıflar lehine olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Buna göre 4.

sınıfların tarih, coğrafya ve ekonomi/politika alanlarındaki genel kültür sorularını cevaplamada 3. sınıf öğrencilerinden daha başarılı olduğu ifade edilebilir.

Tablo 10. Genel Kültür Puanlarının Alanlara Göre Cinsiyet Açısından Analizi

Alanlar	Cinsiyet	N	X	Ss	t	sd	p
Tarih	Kız	187	2,3583	1,22034	-5,171	285	,000
	Erkek	100	3,1600	1,30825			
Coğrafya	Kız	187	1,9412	1,06850	-3,934	285	,000
	Erkek	100	2,4900	1,22676			
Edebiyat	Kız	187	2,1390	,78420	2,942	285	,004
	Erkek	100	1,8400	,88443			
Fen/Teknoloji	Kız	187	1,6631	,88529	-,412	285	,680
	Erkek	100	1,7100	,97747			
Ekonomi/Politika	Kız	187	1,2353	,80204	-6,025	285	,000
	Erkek	100	1,8400	,82536			
Sanat	Kız	187	1,8342	,91540	2,737	285	,007
	Erkek	100	1,5200	,94794			
Spor	Kız	187	,7861	,56532	-2,066	285	,040
	Erkek	100	,9400	,66393			

Tablo 10'a göre, fen/teknoloji hariç diğer bütün alanlarda Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı öğrencilerinin genel kültür puanları arasında cinsiyet bakımından istatistiksel bir anlamlılık söz konusudur. Tabloya göre oluşan bu farkın tarih, coğrafya, ekonomi/politika ve spor alanlarında erkek öğrenciler lehine, edebiyat ve sanat alanlarında ise kız öğrenciler lehine olduğu anlaşılmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde, araştırmada elde edilen sonuçlar ana hatlarıyla ortaya konulmuş ve alanyazındaki çalışmalardan hareketle değerlendirilmiştir.

Türkçe Öğretmeni adaylarının genel kültür düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan bu araştırmanın sonuçlara göre öğretmen adaylarının, 26 tam puan alınabilecek Genel Kültür Testi'ndeki puan ortalamasının 12,50 olduğu, bunun da %48 oranında bir başarıya karşılık geldiği tespit edilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde bu sonucun beklenenin gerisinde kalan bir sonuç olduğu söylenebilir. Temizkan'ın (2008, s.478) Türkçe Öğretmenliği Bölümü dördüncü sınıf öğrencileri üzerine yaptığı araştırmada da bu araştırmadakine benzer bir sonuç elde edilmiş, öğrencilerin yarısına yakın bir kısmının (%49,75) kendilerini genel kültür açısından yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. Eğitim fakültesinde öğrenim gören 212 öğrenci üzerinde yapılan bir başka çalışmada da öğrencilerin genel kültür düzeylerinin ortalamasının biraz üzerinde olduğu saptanmıştır (Saraç Kuzu, 2013, s.62). Bilindiği gibi Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) giren, aralarında öğretmen adaylarının da olduğu üniversite mezunlarına "genel kültür" bilgisini ölçen test de uygulanmaktadır. 60 soruluk genel kültür testinin uygulandığı sınavda adayların doğru cevap ortalaması 2019 yılında 21,840 (URL-1); 2018'de

19,187 (URL-2); 2017'de ise 24,010 (URL-3) olarak hesaplanmıştır. Son üç yılın ortalaması alındığında sonucun 21,679 olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle 60 soruluk genel kültür testinde son üç yılın Türkiye ortalaması yaklaşık 22'dir. Yapılan araştırmalarla (Temizkan, 2008; Sarar Kuzu, 2013) KPSS'deki sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının genel kültür düzeylerinin ortalamasının altı ile ortalamasının biraz üzerinde bir aralıkta değiştiği görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgunun anılan sonuçlarla benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada, en başarısız öğrencinin 26 sorunun 3'ünü; en başarılı öğrencinin ise 23'ünü doğru cevapladığı belirlenmiştir. Genel kültür sorularına verilen cevaplar alanlara göre karşılaştırıldığında, Türkçe öğretmeni adayı öğrencilerin en başarılı olduğu alanın edebiyat; en başarısız olduğu alanın ise ekonomi/politika olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin en başarılı olduğu ilk 5 soru içinde edebiyat alanından 2 sorunun yer alması, öğrencilerin genel kültür bilgileri içinde edebiyat bilgisinin önemli bir ağırlığa sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin en çok edebiyat alanındaki soruları doğru cevaplamaları, Türkçe Öğretmenliği lisans programında yer alan edebiyat içerikli derslerle açıklanabilir. En az doğru cevaplanan soruların ekonomi/politika ile ilgili sorular olması ise öğrencilerin ekonomi ve politika alanına daha az ilgi duydukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada, üniversite bağımsız değişkenine göre, Türkçe Eğitimi öğrencilerinin genel kültür puanları açısından anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Gazi Üniversitesi ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi arasında ortaya çıkan bu farkın Gazi Üniversitesi lehine olduğu; Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencileri ile diğer üniversite öğrencileri arasında bir farkın oluşmadığı tespit edilmiştir. Alanlar açısından bakıldığında tarih, fen/teknoloji ve sanat sorularında Gazi Üniversitesi öğrencilerinin genel kültür düzeylerinin daha iyi olduğu söylenebilir. Bu sonuçta, Ankara'nın şehir olarak gelişmiş bir yapıya sahip olması, şehirde çok sayıda kütüphanenin bulunması, başkentte gerçekleştirilen kültürel ve sanatsal etkinliklerin sayısı ve çeşidinin fazlalığı etkili olabilir.

Öğrencilerin genel kültür sorularına verdikleri cevaplar alanlara göre incelendiğinde, tarih, coğrafya ve ekonomi/politika alanlarında 3 ve 4. sınıflar arasında 4. sınıflar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir. Genel kültür puanlarına genel olarak bakıldığında 4. sınıf öğrencilerinin daha başarılı olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum, öğrencilerin yıllar içinde kazanmış oldukları entelektüel tecrübeyle ilişkilendirilebilir. Şöyle ki birinci sınıfa gelen öğrenci ile dördüncü sınıftan mezun olacak öğrencinin hem yıllar içinde almış olduğu derslerin etkisi hem de üniversitede geçirilen süre boyunca arkadaşlarından ve toplumdaki öğrenerek elde ettiği birikimin farklı seviyede olması öğrenciler arasında bilgi yönünden düzey farkı oluşturmaktadır. Nitekim Sarar Kuzu'nun (2013, s.64-65) eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, öğrencilerin genel kültür düzeylerinin yaşa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değiştiği; bu kapsamda 24 ve üstü yaş grubundakilerin genel kültür puan ortalamalarının 21-23 ve 18-20 yaş grubundakilerin puan ortalamalarından, 21-23 yaş

grubundakilerin genel kültür puan ortalamalarının da 18-20 yaş grubundakilerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu araştırmanın sonuçlarının bu çalışmanın sonuçlarını desteklediği söylenebilir.

Çalışmada, toplam genel kültür puanı açısından karşılaştırıldığında, erkeklerin puanlarının kadınların puanlarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Alanlar açısından kıyaslandığında, fen/teknoloji hariç diğer bütün alanlarda Türkçe Öğretmeni adayı öğrencilerin genel kültür puanları arasında istatistiksel bir fark tespit edilmiştir. Bu farkın tarih, coğrafya, ekonomi/politika ve spor alanlarında erkek öğrenciler lehine, edebiyat ve sanat alanlarında ise kadın öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonucunda kadın ve erkeklerin başarılı olduğu alanların birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Bu durum kadın ve erkeklerin ilgi duydukları alanlarla yakından ilişkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Öyle ki kadınlar edebiyat ve sanat alanında daha başarıyla erkeklerin puan ortalaması tarih, coğrafya, ekonomi/politika ve spor alanlarında kadınlardan yüksektir. Bahar (2006, s.71), KPSS puanları açısından öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada genel kültür testinde, erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarından anlamlı derecede daha başarılı olduklarını belirlemiştir. Sarar Kuzu (2013, s.63) da öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmasında, genel kültür puan ortalamaları karşılaştırıldığında erkeklerin kadınlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduklarını tespit etmiştir. Söz konusu çalışmalarda elde edilen sonuçlarla bu araştırmanın sonuçlarının birbirini desteklediği söylenebilir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında öğretmen adaylarının, genel kültür bilgisi açısından kendilerini geliştirmeleri gerektiği söylenebilir. Senemoğlu (1990) yıllar önce yaptığı çalışmada da üniversitelerin, öğretmen adaylarına genel kültür kazandırma konusunda biraz daha fazla çaba harcaması gerektiğine işaret etmiştir. Günümüzde üniversite öğrencilerinin genel kültür seviyelerini belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçların daha önceki yıllarda yapılan çalışma sonuçlarından çok farklı olmaması bu konu üzerine yeterince eğilinmediğini göstermektedir. Okçabol (2019, s.221) da 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda, öğretmenlik mesleğinde "genel kültür"e sahip olmanın öneminden bahsedilse de sistemde öğretmen adayının genel kültür gelişimine yönelik süreçlerin yok denecek kadar az olduğuna dikkat çekmektedir.

Öğretmenlerin genel kültür düzeyleri üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde sonuçlar genel olarak, öğretmenlerin genel kültür düzeylerinin öğretmen adaylarınınkinden farklı olmadığını göstermektedir. Kılıç (2001) yaptığı çalışmada, günümüzde öğretmenlerin yeni bilgi ve kültürlerle sürekli iletişim hâlinde olmaları gerekirken alanlarını ve alanlarındaki değişimleri izleyemediklerini; kendilerini yenileyecek kültürel yoğunluk, istek ve gelişmeleri gösteremediklerini ortaya koymaktadır (Akt. Bektaş, 2009, s.4). Akbaşlı (2010) 178 ilköğretim denetçisi ile görüşerek yaptığı çalışmada; ilköğretim denetçilerinin bazılarının, öğretmenlerin genel kültür düzeylerini yeterli gördüklerini ve

bunda öğretmen alımı sorularının etkisinin olduğunu belirttiklerini tespit etmiştir. Bununla birlikte bireysel düzlemde öğretmenlerin genel kültürlerini geliştirme çabalarının olmadığını; kitap, gazete okumadıklarının, dünya ve ülke sorunlarına ilgi duymadıklarının belirtilmesi de dikkat çekicidir. Burada özellikle okuma alışkanlığı üzerinde durmakta yarar vardır. Kesmez (2016), yaptığı araştırmada, sınıf öğretmenlerinin genel kültür düzeylerinin, gazete ve kitap okuma alışkanlıkları değişkenine göre değiştiğini ve ortaya çıkan bu farkın gazete ve kitap okuyan öğretmenler lehine olduğunu tespit etmiştir. Diğer bir ifadeyle okuma alışkanlığı, genel kültür düzeyini etkileyen bir değişken olarak değerlendirilebilir.

Sadece öğretmen adaylarının değil onları yetiştiren öğretim elemanlarının da genel kültür düzeylerinin önemli olduğunu belirtmek gerekir. Bu kapsamda genel kültür, öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özellikleri arasında da ele alınmıştır. Şen ve Erişen'in (2002) araştırmasında etkili öğretmen davranışları "Farklı disiplinlerin bilgilerinden yararlanarak alanıyla ilgili konulara açıklık getirebilme", "Alanıyla ilgili bir sorunla karşılaştığında sorunun çözümü için diğer disiplinlerin bilgilerinden yararlanma" ve "Öğrencilerin genel kültür yaşantılarının gelişimine katkıda bulunma" olmak üzere üç madde hâlinde ele alınmıştır. Bu maddelere yönelik ortalamalar incelendiğinde, öğretim elemanları bu davranışları "genellikle" sergilediklerini belirtirlerken öğretmen adayları, bu davranışların öğretim elemanlarının "çok azı" tarafından sergilendiği görüşünü ortaya koymuşlardır. Diğer bir ifadeyle öğretmen adayları, öğretim elemanlarını genel kültür yönünden yetersiz görmüşlerdir. Bu sonuçlar sadece öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin değil, onları yetiştiren öğretim elemanlarının da zengin bir genel kültüre sahip olmalarının önemini göstermektedir.

Konuya daha geniş olarak yetişkin becerileri açısından yaklaşıldığında OECD'nin yaptığı araştırma sonuçlarına bakmak gerekir. OECD'nin 2016'da yayımladığı "Beceriler Önemlidir: Yetişkin Becerileri Taramasından Sonuçlar" adlı raporda, 16-65 yaş aralığındaki yetişkinlerin sahip olması beklenen beceriler kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır. "Yetişkin Yeterliklerinin Uluslararası Değerlendirilmesi Programı" kapsamında yürütülen bu çalışmada, belirtilen yaş aralığındaki yetişkinler "sözel beceriler, sayısal beceriler ve teknoloji yoğun ortamlarda problem çözme becerileri" açısından değerlendirilmiştir. Raporda bu becerilerin iş hayatı, eğitim hayatı ve sosyal hayata tam katılım göstermek için gerekli olduğu, farklı sosyal bağlamlara yüksek düzeyde aktarılabilirliği ve öğrenilebilir olduğu vurgulanmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de yetişkinler yukarıda belirtilen üç beceri alanında da OECD ülkeleri ortalamasının önemli ölçüde altında bir performans sergilemişlerdir (TEDMEM, 2016). Hem öğretmen adaylarının hem öğretmenlerin hem de genel olarak yetişkinlerin durumları birlikte değerlendirildiğinde söz konusu eksiklikler genel kültürle de

ilişkilendirilebilir. Bu sonuçlar, genelde yetişkin eğitimi özelde de öğretmen adayı ve öğretmen eğitimi konusuna özel önem verilmesini gerekli kılmaktadır.

Yapılan araştırmaların sonuçları, öğretmen nitelikleri arasında genel kültürün titizlikle ele alınması gerektiğini göstermektedir. Bu kapsamda hizmet öncesi dönemde lisans öğreniminin ilk yılından itibaren öğretmen adaylarının; hizmet içi eğitim çalışmaları yoluyla da öğretmenlerin genel kültür bilgilerinin bir plan dâhilinde sürekli olarak geliştirilmesinin gerekli olduğu söylenebilir.

Kaynaklar

- Acat, M. B., Balbağ, Z., Demir, B. ve Görgülü, A. (2005). Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Meslek Algıları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 27-35.
- Akbaşlı, S. (2010). Öğretmen Yeterlikleri Hakkında İlköğretim Denetçilerinin Görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 39, 13-36.
- Akyıldız, H. (1989). Öğretmen Özelliklerinin Öğretim Sürecine Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 13(74), 43-52.
- Alkan, C., Kavcar, C. ve Sever, S. (1998). Bilgi Çağında Eğitimde Öğretmenlik Mesleğinin Yeniden Yapılanması. *Bilgi Çağında Öğretmenimiz Sempozyumu Bildirileri*, ANAÇEV (Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı), s.9-18.
- Amon, S. and Reichel, N. (2007). Who is the ideal teacher? Am I? Similarity and difference in perception of students of education regarding the qualities of a good teacher and of their own qualities as teachers. *Teachers And Teaching: Theory And Practice*, 13(5), 441-464.
- Atıcı, M. (2001). Öğretmen Yetkinliği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(2), 195-209.
- Atmaca, A. (2006). *Genel Kültür Nasıl Edinilir?* İstanbul: Timaş Yayınları.
- Aydın, İ. (2018). Öğretmenlik Kariyer Evreleri ve Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi. *Journal of Human Sciences*, 15(4), 2047-2065.
- Bahar, H. H. (2006). KPSS Puanlarının Akademik Başarı ve Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 31(140), 68-74.
- Başaran, A. R. ve Baysal, S. (2016). Öğretmen Adaylarının İdeal Bir Öğretmen Hakkındaki Görüşleri. (*Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı* içinde.) (Ed.: Özcan Demirel ve Serkan Dinçer), s.29-43, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bektaş, F. (2009). *İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Doyumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilen, M. (1992). Eğitimde Verimliliğe Öğretmenin Kişilik Özelliklerinin Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.8, 27-30.

- Bilir, A. (2011). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihsel Evrimi ve İstihdam Politikaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(2), 223-246.
- Bilir, M. (1998). Öğretmenin Pedagojik Özgürlüğü. *Bilgi Çağında Öğretmenimiz Sempozyumu Bildirileri*, ANAÇEV (Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı), s.31-45.
- Bonnstetter, R. J. (1992). Yeni Amaçlara Ulaşmayı Kolaylaştıran Öğretmen Davranışları. Çev.: Tanju Gürkan, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25(2), 677-686.
- Christensen, L.B., Johnson, R.B. and Turner, L.A. (2015). *Araştırma Yöntemleri: Desen ve Analiz* (Cev. Ed: A. Aypay). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.19, 207-237.
- Çetin, Ş. (2001). İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma. *Millî Eğitim Dergisi*, S.149.
- Dilekman, M. (2008). Etkili Öğretmenlik İçin Etkili Öğretmenlik. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 213-221.
- DPT. (2010). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Yükseköğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara.
- Karaçam, A. (2003). *Başarılı Öğretmenin Portresi*. İstanbul: Bilge Yayınları.
- Karakelle, S. (2005). Öğretmenlerin Etkili Öğretmen Tanımlarının Etkili Öğretmenlik Boyutlarına Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, C.30, S.135, 1-10.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kesmez, E. (2016). *Sınıf Öğretmenlerinin Genel Kültür Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kömürcüoğlu, S. (1982). Öğretmen ve İşlevi. *Türk Dili Dergisi*, S.371, s.315.
- MEB. (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2019a). *Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü 2018 Yılı Öğretmenlerin Hizmetçi Eğitim Planı*. <http://oygm.meb.gov.tr/www/2018-yili-ogretmenlerin-hizmetci-egitim-planı/icerik/514> (Erişim Tarihi: 06.12.2019)
- MEB. (2019b). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (Tarihsiz). *Hoş Geldin Öğretmenim*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- METK (*Millî Eğitim Temel Kanunu*). (2019). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> (Erişim tarihi: 24.11.2019)
- Oğuzkan, A. F. (1971). *Öğretmenliğin Üç Yönü*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

- Okçabol, R. (2019). Köy Enstitüleri ve Öğretmen Yetiştirme. (*Köy Enstitüleri Felsefesini Geleceği Taşımak* içinde), Ed.: Mehmet Şahin, Mustafa Aydın Başar, Çanakkale: Rating Academy Yayınları.
- Oktar, İ. ve Yazçayır, N. (2008). Öğrencilere Göre Etkili Öğretmen Özellikleri. *Millî Eğitim Dergisi*, S.180, 8-23.
- Özkan, M. ve Arslantaş, H. İ. (2013). Etkili Öğretmen Özellikleri Üzerine Sıralama Yöntemiyle Bir Ölçekleme Çalışması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 311-330.
- Sabancı, S. (1998). *Başarı Şimdi Aslanın Ağzında*. İstanbul: Mart Yayınları.
- Sarar Kuzu, T. (2013). Öğretmen Adaylarının Okumaya Karşı Tutumları ile Genel Kültür Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(6), 55-72.
- Sarıhan, Z. (2007). *İyi Öğretmen Olmak*. Ankara: ADLEV Yayınları.
- Senemoğlu, N. (1990). Öğretmen Adaylarına Genel Kültür Kazandırma Bakımından Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Etkililiği. *Çağdaş Eğitim*, 15 (157, 158, 160). <http://yunus.hacettepe.edu.tr> (Erişim Tarihi: 30.11.2019).
- Şen, H. Ş. ve Erişen, Y. (2002). Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikleri. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 99-116.
- Şişman, M. ve Acat, M. B. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 235-250.
- Tandoğan, M. (1998). Öğretmen ve Teknoloji. (*Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler* içinde.) (Ed.: Bekir Özer), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Taşkaya, S. M. (2012). Nitelikli Bir Öğretmende Bulunması Gereken Özelliklerin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(2), 283-298.
- TEDMEM. (2014). *Öğretmen Gözüyle Öğretmenlik Mesleği*. Rapor Dizisi: 3, Ankara.
- TEDMEM. (2016). *OECD Yetişkin Becerileri Araştırması: Türkiye ile İlgili Sonuçlar*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- URL-1: <https://dokuman.osym.gov.tr/pfdokuman/2019/KPSS/sayisalbilgiler29082019.pdf>
- URL-2: <https://dokuman.osym.gov.tr/pfdokuman/2018/KPSS/SayisalBilgiler29082018.pdf>
- URL-3: <https://dokuman.osym.gov.tr/pfdokuman/2017/KPSS/KPSS16062017SayisalVeriler.pdf>
- Variş, F. (1973). Öğretmen Yetiştirme Üzerine. *50. Yıla Armağan*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Yetim, A. A. ve Göktaş, Z. (2004). Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Nitelikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, C.12, S.2, 541-550.

Extended Summary

A Research on General Knowledge Levels of Turkish Pre-Service Teachers

The mission of the teacher, who is mainly responsible for teaching, is to organize educational experiences and serve as a model in the organized environment. The values, attitudes, experiences in short behaviors of the teacher, that both regulate the environment and set an example as a part of the environment, affect their students, society, colleagues, and their professional future. Their personal and professional life is also, naturally, influenced and shaped by them (Bilen, 1992, p.27). Therefore, teachers who perform this profession directly affect all development areas of individuals, including psychological well-being, social adaptation, and communication skills, within the scope of their features and capacities alongside their academic development (TEDMEM, 2014).

In relevant studies, it is seen that the students and pre-service teachers also drew attention to the importance of general knowledge. In the study conducted by Arnon and Reichel (2007), which aims to determine the characteristics that an ideal teacher should have, students counted having a broad general knowledge among the personality traits that an ideal teacher should have. In the study conducted by Oktar and Yazçayır (2008) on undergraduate students, it is seen that all of the participating students also counted having general knowledge among the effective teacher characteristics.

In pre-service teacher education, necessary attention should be paid to the cumulation of general knowledge, which is of great importance for the teaching profession. In his book called *Öğretmenliğin Üç Yönü* (Three Aspects of Teaching), Oğuzkan (1971, p.3) deals with the qualities that a young pre-service teacher should have as a citizen, a member of the world community, and a professional member in a profession. In the book, it is emphasized that young teachers must have wide general knowledge, adequate professional competence and pedagogical content knowledge, and these skills are also necessary for teachers working in all education stages. According to Karaçam (2003), if a teacher who has wide general knowledge gives information to his/her students from time to time on different subjects, the lesson becomes more attractive, the subject is better understood, and the retention becomes easier.

When the results of the researches and the information in the literature are taken together, it can be stated that general knowledge is important in terms of making teachers' educational activities in the classroom more efficient, preparing students for life, and helping them in solving problems they may encounter in life; raising them as individuals who have grasped the importance of lifelong learning and embracing it as a lifestyle.

Since the research aims to determine the general knowledge levels of Turkish pre-service teachers without any intervention, it was designed in survey research. The study was carried out with

287 undergraduates studying in the Turkish Education Departments at Gazi University, Hatay Mustafa Kemal University, and Bolu Abant İzzet Baysal University. In the study, open-ended questions were used in order to determine the general knowledge level of the students. These questions were asked to the contestants in a quiz show on a national radio channel. As a result of the classification made by the researchers, seven categories were determined for the questions as "history, geography, literature, science/technology, economy/politics, arts, and sports". After the feedback from the experts, the "General Knowledge Level Test" consisting of 26 open-ended questions was developed. These questions are from the following categories: 5 in history, 5 in geography, 3 in literature, 4 in science/technology, 4 in economy/politics, 3 in arts and 2 in sports.

The answers given by the students to the general knowledge questions were evaluated in terms of accuracy; the questions answered correctly were coded as "1", and the questions that were answered incorrectly or left blank as "0". In order to minimize the mistakes made in the scoring of the student papers, the coding made by one researcher was re-coded by the other researcher, and the errors were corrected. As a result of the Kolmogorov-Smirnov test ($p > .05$) performed on the total average of the students' answers to 26 questions, it was confirmed that the data were normally distributed, and the variances were equal as a result of the Levene test ($p > .05$). Thus, ANOVA and independent T-Tests, which are among parametric analyses, were used.

It has been determined that Turkish pre-service teachers have a mean score of 12.50 in the General Knowledge Test, in which one can get 26 points as the highest score. That score indicates that students could answer almost half of the questions. When evaluated in general, it can be said that these results are less than expected. In the research conducted by Temizkan (2008, p.478) on the fourth grade students of the Department of Turkish Language Teaching, a similar result was obtained as in this study. In this study, it was found that nearly half of the students (49.75%) considered themselves inadequate in terms of general knowledge. In another study conducted with a total of 212 students, 149 of whom were female, 63 of whom were studying at the faculty of education, it was found that the general knowledge level of the students was slightly above the average (Sara Kuzu, 2013, p.62). In our research, it was determined that the most unsuccessful student answered 3 of 26 questions while the most successful student answered 23 of 26 questions correctly. When the answers given to the general knowledge questions are compared according to the fields, Turkish pre-service teachers are most successful in literature with 67.8% correct answers and least successful in economy/politics with 36.2% correct answers.

In the study, a significant difference has emerged in terms of general knowledge scores of Turkish Education Department students according to the independent variable of the university. This difference between Gazi University and Bolu Abant İzzet Baysal University is in favor of Gazi

University. It was determined that there was no difference between Hatay Mustafa Kemal University students and other undergraduate students. In terms of the fields, it can be said that Gazi University students' general knowledge level is better in questions of history, science / technology and art.

When the answers given by the students to the general knowledge questions in terms of the class independent variable were examined, a statistically significant difference was found in favor of the 4th graders between the 3rd and 4th grades in the fields of history, geography, and economy / politics. Considering the general knowledge scores in general, it is observed that 4th grade students are more successful. This situation can be associated with the intellectual experience students have gained over the years. That is to say, both the effect of the courses they have taken over the years, and the different world knowledge gained by learning from the environment during the time spent at the university cause the difference between the students at the first grade and the students who will graduate from the fourth grade. As a matter of fact, in the research conducted by Sarar Kuzu (2013, p.64-65) on the students of the education faculty, it was found that the general knowledge levels of the students changed significantly depending on the age. It has been determined that the mean general knowledge score of those in the age group of 24 and over are higher than the mean score of those in the 21-23 and 18-20 age groups, and the general knowledge average scores of those in the 21-23 age group are higher than the mean score of those in the 18-20 age group. It can be said that the results of the research in question support the results of this study.

When compared in terms of gender independent variable, it is seen that the scores of men are statistically higher than the scores of women. When compared in terms of fields, a statistical difference was found between the general knowledge scores of Turkish pre-service teachers in all fields except science/technology. It reveals that this difference is in favor of male students in history, geography, economy/politics and sports, and in favor of female students in the fields of literature and art. These results can be closely related to the areas that men and women are interested in. Sarar Kuzu (2013, p.63) also found in her research on pre-service teachers that males had a higher score than females when their general knowledge mean scores were compared. It can be said that the results of the two studies support each other.

When a general evaluation is made at the end of the study, it can be said that teacher candidates should improve themselves in terms of general knowledge. Senemoğlu (1990) pointed out in the study he conducted years ago that universities should make a little more effort to support pre-service teachers to gain general knowledge. The fact that the results obtained in the studies conducted to determine the general knowledge levels of undergraduate students today are not very different from the results of the previous studies shows that this issue has not been adequately addressed.

The results of the researches show that general knowledge should be carefully considered among the qualifications of teachers. In this context, it can be said that it is important to continuously improve the general knowledge of pre-service teachers starting from the first year of undergraduate education and the teachers currently working in an institution through in-service training activities.